

Deklaráció a klímaválság gyermekekre és fiatalokra gyakorolt hatásáról

A gyermekegészségügyi szakemberek és szervezetek szerepe

Klímaváltozás és gyermekjogok

Bevezetés

Az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye valamint a Fenntartható Fejlődési Célok rögzítik, hogy a gyermeknek joga van az őt érintő kérdésekben véleményt nyilvánítani. A klímaváltozás különösen ilyen probléma, így a gyermekek és az őket képviselő mozgalmak világszerte követelik, hogy hallgassák meg a klímaváltozással kapcsolatos nézeteiket. Minden ok megvan az aggodalomra – a Lancet 2019-es beszámolója, valamint számos egyéb szakmai publikáció kimutatta, hogy a klímaváltozás direkt és indirekt hatásai leginkább a csecsemők és gyermekek egészségét és jóllétét, tehát a jövő nemzedékeit veszélyeztetik.

A klímaválság egyúttal a gyermekjogok válsága. A Gyermekjogi Egyezményben és a Fenntartható Fejlődési Célokban megfogalmazott az elvek és normák a klímaváltozással kapcsolatos teendők kidolgozásához is irányt mutatnak.

A gyermekegészségügyi szakemberek azok, akik leginkább észlelik a klímaváltozás káros hatásait, ezért különösen fontos, hogy a fiatalokkal együtt tevékenykedjenek és reagáljanak ezekre a veszélyekre. Mint Nemzetközi Szociálpédiátriai Társaság (ISSOP) - a szociálpédiátriai és gyermekjogi szempontokat összehangolva - támogatjuk a globális éghajlati válság gyermekekre és fiatalokra gyakorolt hatásainak megelőzését és enyhítését szolgáló szakmaközi stratégiák kialakítását.

Elismerjük az őslakos népek ősi bölcsességét, mellyel a környezetet tiszteletben tartva biztosítják minden ember jogait és a bioszférával összhangban élnek. Minden erőnkkel támogatjuk azokat az intézkedéseket, amelyek biztosítják a fenntartható fejlődést bolygónk valamennyi gyermeke számára.

Ezért:

Mivel az ENSZ Éghajlatváltozási Kormányközi Testületének (IPCC) negyedik értékelő jelentése szerint a Föld globális éghajlatváltozáson megy keresztül, melyhez jelentősen hozzájárul az emberi tevékenység; és

Mivel az éghajlatváltozás befolyásolja a közegészségügyet, különösen bizonyos életszakaszokra hat, ezen belül fokozottan érinti a szegénységben élő és az alacsony jövedelmű országokban élő gyermekeket; és

Mivel a növekedésben, fejlődésben lévő gyermekek különösen érzékenyek, mert különleges kölcsönhatásban vannak a környezetükkel és az alapvető szükségleteik kielégítésében szüleikre és gondozóikra kell támaszkodniuk; és

Mivel a hőmérsékletemelkedés a gyermekek egészségére különösen kihat, gyakoribbak, súlyosabbak és tovább tartanak az extrém hőhatások, gyakoribbá válnak az étel, víz vagy vektor által terjesztett vagy mikotoxinok által okozott betegségek. A penészgombák, a pollenek valamint a fosszilis üzemanyagok égéstermékei fokozottabban szennyezik a levegőt. Mindezek mentális stresszt is okoznak; és

Mivel az infrastruktúra megsemmisülése, a vízért, élelmiszerért és egyéb erőforrásokért folytatott versenyből fakadó konfliktusok és a lakhely kényszerű elhagyása egyre inkább hatással lesznek a gyermekek egészségére, mentális egészségére és jóllétére; és

Mivel a konfliktusok nemcsak az éghajlatváltozás következményei, hanem előidézői is, ugyanis a természeti erőforrások egyik fő fogyasztója a fegyvergyártás és fegyverkereskedelem; és

Mivel a digitalizáció rengeteg energiát fogyaszt; és

Mivel a katasztrófák a mentális és érzelmi fejlődésben lévő gyermekekre másképp hatnak, mint az érett felnőttekre; és

Mivel a szakemberek szerint a klímaváltozás veszélyezteti a gyermekek mentális egészségét biztosító társadalmi struktúrákat:

Javasoljuk, hogy a regionális, nemzeti és nemzetközi gyermek- és gyermekegészségügyi szervezetek - egészségügyi szakemberekkel, gyermekvédőkkel, a fiatalokkal és családjaikkal együtt - vállalják, hogy egyénileg és együttesen dolgoznak a fosszilis üzemanyagok használatának minimalizálása, a globális szén-dioxid kibocsátás csökkentése érdekében, az éghajlatváltozásnak a gyermekekre gyakorolt hatásait enyhítve egy ökológiailag fenntartható világban.

Mi, mint nemzeti/nemzetközi gyermekegészségügyi szakmai szervezet javasoljuk, hogy a szakemberek:

- A családokkal történő találkozások során az éghajlatváltozás problémáját is érintsék és személyesen is példát mutassanak.
- Szakmai tevékenységükkel járuljanak hozzá, hogy a klímaváltozás enyhítését célzó stratégiák a gyakorlatban is megvalósuljanak pl.: tiszta levegő és víz, tápláló élelmiszerek, parkokhoz és zöldterületekhez való hozzáférés stb.
- Csökkentsék a szakmai találkozókkal járó szén-dioxid-kibocsátást pl.: részesítsék előnyben a környezetbarát megoldásokat pl.: ne repülővel utazzanak, az ellátást „zöld” létesítményekkel és szervezetekkel valósítsák

meg, amelyek elsősorban vegetáriánus, éghajlat-tudatos és helyi eredetű ételeket kínálnak stb.

- A szakmai találkozók szponzorálását tegyék függetlenné a tápszer- és bébiételgyártó cégektől és támogassák a anyatejes táplálást, amely nemcsak a gyermek számára optimális, hanem környezetbarát is.
- Lépjenek fel a gyermekeket, mint fogyasztókat kihasználó, a fogyasztást ösztönző üzletpolitika ellen.
- Utasítsák el a szakmai találkozók üzemanyag-ipar által történő szponzorálását.
- Működjenek együtt azokkal a tudományos és egészségügyi intézményekkel és aktivista csoportokkal, amelyek a klímaváltozás a gyermekek egészségére gyakorolt hatásaival foglalkoznak, azokat elemzik és közzé teszik.
- Tevékenykedjenek az éghajlatváltozás következményei miatt bekövetkező károk kezelésében, ideértve a lakóhelyüket elhagyni kényszerült családok egészségügyi ellátását is (pl.: vektor által terjedő betegségek, hőségkezelése, oltásokhoz való hozzáférés stb.)
- Vegyenek részt az éghajlatváltozás és az egészségügyi ellátás egyenlőtlenségei közötti összefüggések kutatásában, és járuljanak hozzá ezen egyenlőtlenségek mérsékléséhez.
- Járuljanak hozzá a katasztrófákra való felkészüléshez, különös tekintettel a gyermekekre és fiatalokra.
- Vásároljanak helyi és újrahasznosított termékeket, és kerüljék az eldobható termékeket.
- Támogassák az egyének és családok reprodukciós jogait (családtervezés, megfelelő szexuális ismeretek, elérhető legmagasabb szintű szexuális és reprodukciós egészségügyi ellátás).
- Vegyenek részt klímavédelemmel kapcsolatos oktató, támogató és civil akciókban.

Népszerűsítsék az oktatást:

- Gyermekeségügyi szakemberek körében az éghajlatválság minden aspektusáról: a klímaváltozás tudománya, stratégiák a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére, közvetlen és közvetett hatásai a gyermekek fizikai és mentális egészségére, e hatások megelőzése, hatékony gyermekvédelem.
- A gyermek jogairól minél szélesebb körben, ezen belül arról, hogy a gyermeknek joga van a hangját hallatni az éghajlatváltozás kérdéseiben is (ENSZ CRC 42. cikk).
- A gyermekek és családok körében, az egészségügyi helyiségekben (irodák, klinikák, kórházak), iskolákban, a civil társadalomban és egyéb helyeken, ahol a gyermekek és a felnőttek élnek és tanulnak.
- Szakértőként ismételten hívják fel a megválasztott tisztviselők figyelmét az éghajlatváltozás kockázataira, mely különösen érinti a gyermekek és fiatalok egészségét.

- Civil és szakmai közösségekben támogassák, hogy a gyermekekkel és szervezeteikkel együttműködve javítsák a környezettudatos magatartást.
- Tájékoztassák a szülőket és a gyermekeket a káros média és marketing gyakorlatról, mely a fogyasztást ösztönző üzletpolitikával kizsákmányolja a gyermekeket és emellett hozzájárul a klímaválsághoz.
- Tájékoztassanak azokról a mozgalmakról (pl.: One Health, Planetary Health, Traditional Ecological Knowledge), amelyek világszerte vizsgálják a klímaváltozás társadalmi, gazdasági, kulturális, ökológiai és filozófiai okait és javaslatokat dolgoztak ki ellenálló ökoszisztémák fenntartására, a fajok és a biológiai sokféleség védelmére, valamint az emberi jogok és a társadalmi igazságosság érdekében.

Támogassák:

- azokat a helyi, nemzeti és nemzetközi stratégiákat, amelyek csökkentik az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását és biztosítják az időjárás szélsőséges fordulataira való felkészülést.
- a fenntartható és megújuló energiatermelést, a közösségi közlekedést, a főleg növényi alapú és regeneratív úton előállított élelmiszereket, valamint a zöldterületekhez való egyenlő hozzáférést.
- a fenntartható, széndioxid-semleges, passzív házak építését és a meglévő lakásállomány korszerűsítését.
- az energiatakarékos módszereket az otthonokban, iskolákban, kórházakban, munkahelyeken stb.
- az alternatív és egészségesebb közlekedési formákat (gyalogos, kerékpár, elektromos járművek, tömegközlekedés).
- a fenntartható fejlődés elveinek gyakorlati megvalósítását.
- a gyermekek és fiatalok klímaválsággal és környezetszennyezéssel szemben kifejtett tevékenységét.
- A kórházak és egészségügyi intézmények környezetvédő tevékenységébe vonják be a személyzetet, a pácienseket és családjaikat is.
- Legyenek az egészségügyi intézmények is energiatakarékos, széndioxid-semleges, környezettudatos létesítmények.

A társadalomnak, ezen belül a gyermekegészségügyi szakembereknek ismerniük kell az emberi tevékenység által is kiváltott éghajlatváltozások által okozott globális veszélyt, mely különösen a gyermekek és fiatalok egészségét és jóllétét fenyegeti. Egyéni és közösségi felelősségünk, hogy megakadályozzuk, legalább enyhítsük ezt a hatást, és biztosítsuk a gyermekek alapvető jogait az optimális túlélésre és fejlődésre.

Fordította: dr. Kovács Zsuzsanna